

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Інститут економіки і міжнародних відносин
Кафедра економіки та менеджменту

СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕГІОНАЛЬНО-АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

напрямок підготовки 030601 «Менеджмент»
для спеціальності 6.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування
(за видами економічної діяльності)

Розробник:
доцент, к.е.н.
Кудінова М. М.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНО-АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.

Семінарське заняття 1. Поняття «регіон»: сутність, критерії формування, признаки.

Вид заняття: семінарське заняття.

Зміст заняття: визначити сутність регіону як економічної дефініції, розкрити особливості його формування.

Мета заняття: обґрунтувати критерії формування регіонів в Україні та визначити їх характерні ознаки.

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення терміна «регіон».
2. Проведіть порівняльний аналіз понять «регіон» та «район». Обґрунтуйте отримані результати.
3. Виділіть критерії формування регіону.
4. За якими ознаками можна ідентифікувати регіон. Охарактеризуйте їх.
5. Проаналізуйте основні підходи до наукового визначення терміна «регіон». Який з них найбільш повно розкриває досліджуване поняття, обґрунтуйте відповідь.
6. Дайте характеристику підходів до формування регіонів.
7. Які міжнародні організації та об'єднання можна віднести до світогосподарського підходу формування регіонів?
8. Які міжнародні організації та об'єднання можна віднести до геополітичному підходу формування регіонів?
9. Що собою являє територіально-відтворювальний підхід формування регіонів?
10. Обґрунтуйте роль регіону в національній економіці України.
11. Що собою являє господарство регіону?
12. У чому полягає головна мета державного управління розвитку регіону?
13. З яких елементів складається механізм регіонального управління? Дайте їх характеристику.
14. Виділіть і обґрунтуйте умови ефективного функціонування регіональної системи управління.
15. Що собою являє економічна самостійність регіону, на чому вона ґрунтується?
16. Виділіть принципи економічної незалежності регіону.

Теми доповідей:

1. Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС)
2. Брікс
3. Співдружність націй
4. ОБСЄ

5. Організація Об'єднаних Націй, ООН
6. Європейський союз (ЄС)
7. Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА)
8. МЕРКОСУР (MERCOSUR)
9. Бенілюкс
10. Африканський союз (АС)
11. Ліга Арабських держав (ЛАД)
12. СНД (Співдружність незалежних держав)
13. ГУАМ

Семінарське заняття 2. Регіональна політика держави

Вид заняття: семінарське заняття.

Зміст заняття: розкриття сутності та основних складових регіональної політики держави в Україні.

Мета заняття: дослідження та аналіз основних напрямків регіональної політики держави в Україні, визначення недоліків процесу.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність регіональної політики держави в Україні.
2. Дайте характеристику основних компонентів регіональної політики.
3. Які цілі переслідує державна регіональна політика?
4. Обґрунтуйте пріоритети державної регіональної політики. Чи вважаєте Ви їх достатніми? Відповідь обґрунтуйте.

Практичне завдання:

Заповніть табл.1 Основні параметри розвитку Харківського регіону.

Таблиця 1 Основні параметри розвитку Харківського регіону.

Параметри	Аналіз
Економічні	
Соціальні	
Демографічні	
Національні	
Екологічні	
Науково-технічні	

Методичні вказівки: При виконанні завдання користуйтеся даними статистичних збірок Харківського регіону, даними, наведеними на сайтах харківської міської ради та харківської обласної ради.

Семінарське заняття 3. Сучасні моделі місцевого самоуправління

Вид заняття: семінарське заняття.

Зміст заняття: дослідити сучасні моделі місцевого самоврядування в світі, порівняти їх з національною моделлю.

Мета заняття: визначити характерні риси існуючих моделей місцевого самоуправління, виділити ті, які можуть бути використані в національній моделі місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Визначте місце місцевого самоврядування в регіонально-адміністративному менеджменті.
2. Наведіть основні визначення місцевого самоврядування.
3. Які нормативні документи України регулюють місцеве самоврядування?
4. Дайте характеристику основних теорій місцевого самоврядування. Яка теорія, на Вашу думку, лежить в основі місцевого самоврядування в Україні?
5. Виділіть етапи становлення місцевого самоврядування в Україні.
6. Проведіть порівняльний аналіз моделей місцевого самоврядування.
7. Виділіть і охарактеризуйте основні принципи місцевого самоврядування в Україні. Які з них ви вважаєте головними, відповідь обґрунтуйте.

Практичне завдання:

Заповніть таблицю 1.

Таблиця 1 Сучасні моделі місцевого самоврядування

Модель місцевого самоуправління	Поширення	Характерні риси
Англосаксонська		
Континентальна		
Змішана		
Іберійська		
Радянська		

Методичні вказівки: При виконанні завдання користуйтеся списком літератури, наведеним після семінарських та практичних занять курсу.

МОДУЛЬ 2 ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Практичне заняття 1. Модель діагностики регіону

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: дослідити механізм діагностики регіону.

Мета заняття: закріпити практичні навички діагностики окремих складових розвитку регіону.

Група студентів ділиться на три групи, кожна група повинна провести окремий вид діагностики Харківського регіону, спираючись на дані наведені у звітах Харківської обласної ради за 2012 р.

1 група: діагностика природно-ресурсного потенціалу

2 група: демографічна діагностика

3 група: Діагностика розселення.

Кожна група повинна письмово провести свій аналіз та результати представити на загальне обговорення в групі.

Семінарське заняття 4. Антикризовий регіонально-адміністративний менеджмент

Вид заняття: семінарське заняття.

Зміст заняття: визначити особливості антикризового регіонально-адміністративного менеджменту.

Мета заняття: дослідити складові антикризового регіонально-адміністративного менеджменту, визначити його найважливіші напрямки для України.

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення антикризового управління.
2. Що собою являє антикризове управління на державному та місцевому рівнях?
3. Розкрийте сутність профіциту і дефіциту місцевих бюджетів.
4. За якими ознаками можна класифікувати кризи?
5. Дайте характеристику економічних криз.
6. Що собою являють соціальні кризи?
7. Що таке організаційні кризи?
8. У чому полягає сутність психологічних криз?
9. Розкрийте сутність технологічних криз.
10. Які кризи, на Вашу думку, можуть надати найбільш негативний вплив на регіон і його розвиток? Відповідь обґрунтуйте.
11. За якими параметрами діагностується кризовість регіону?
12. Що собою являють депресивні території? Чи є у Вашому регіоні депресивні території?

Практичне заняття 2. Механізм управління містом

Вид заняття: практичне заняття.

Зміст заняття: дослідити механізм управління містом.

Мета заняття: визначити складові управління містами в Україні.

Питання для обговорення:

1. Виділіть завдання управління соціально-економічними процесами великих міст.
2. Дайте характеристику концепції управління містом.
3. Виділіть організаційні структури управління містом. Дайте їх характеристику.
4. Обґрунтуйте загальні закони управління містом.
5. Охарактеризуйте загальні принципи створення і вдосконалення організаційної структури управління містом.
6. Що собою являє маркетинг міста?
7. Розкрийте суть альтернативних концепцій у просуванні інтересів міст.
8. Які основні завдання маркетингу міста?
9. У чому відмінність зовнішнього маркетингу міста від внутрішнього?
10. Як історично розвивалася концепція маркетингу міста?
11. Виділіть стратегічні напрямки розвитку сучасних міст. Чи можливе застосування окремих стратегій у розвитку Вашого міста, відповідь обґрунтуйте.
12. Що таке маркетингова стратегія міста?

Практичне завдання:

Користуючись ресурсами Інтернет заповніть таблиці 1 маркетингові стратегії міст України.

Таблиця 1. Маркетингові стратегії міст України

№	Тип і вид маркетингової стратегії	Головні риси маркетингової стратегії	Цільова аудиторія	Приклади українських міст
1	2	3	4	5
Міста-підприємці				
1.1	Торгові			
1.2	Професіонали-ремісники			
1.3	«Смачні»			
Розважальні міста				
2.1	Театральні			
2.2	Ботанічні			
2.3	Курортні			
2.4	Міста «при подіях»			
2.5	Горнолижні			
Міста-музеї				
3.	Міста знаменитостей – «генії міста»			

1				
3. 2	Міста «геніїв міста» – персонажей художніх творів			
3. 3	Історичні міста			
3. 4	Міста – архітектурні музеї			
Умные города				
4. 1	Міста-університети			

Рекомендована література

Базова

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Бюджетний Кодекс України: за станом на 8 липня 2010 р., №2456-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2010. – № 50-51. – Ст. 572.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 6 листопада 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036 - Загл. с екрану.
4. Про всеукраїнський та місцеві референдуми: Закон України від 3 липня 1991 р., №1286-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. - № 33. - Ст. 443.
5. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів: Закон України від 10 липня 2010 р., N2487-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2010. - № 35-36. - Ст. 491.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р., № 280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. - № 24. - Ст. 170.
7. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 р., №452/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. - № 38. - Ст. 249.
8. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р., № 2493-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. - № 33. - Ст. 175.
9. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р., № 93-IV -ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. - № 40. - Ст. 290.
10. Аведян Л. Й. Регіональний та муніципальний менеджмент. Конспект лекцій для слухачів магістратури державної служби / Л. Й. Аведян, К. С. Безгін. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 76 с.
11. Балашов А. М. Регіональне управління в контексті суспільного розвитку України: монографія / А. М. Балашов. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 279 с.
12. Воронкова В. Г. Регіонально – адміністративний менеджмент / В. Г. Воронкова. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2010. – 352 с.
13. Коваленко Г. О. Регіонально-адміністративний менеджмент / Г.О. Коваленко, В.В. Ляшенко. - Краматорськ : ДДМА, 2006. - 108 с.
14. Козара І. В. Місцеве самоврядування в Україні (становлення та еволюція) / І.В. Козара, О. Ю. Лебединська – Ужгород : Патент, 2003. – 224 с.
15. Королюк Ю.Г. Механізми управління розвитком регіональних систем : монографія / Ю. Г. Королюк. - К. : Тернопіль : Терно-граф, 2011. - 343 с.
16. Лисенко Ю. Г. Регіональні моделі / Ю. Г. Лисенко, Д. М. Жерліцин, В. М. Кравченко. - Донецьк : Юго-Восток, 2009. - 197 с.

17. Мамонова В. В. *Методологія управління територіальним розвитком* / В.В.Мамонова. - Х. : Магістр, 2006. - 194 с.
18. Мельник А.Ф. *Муніципальний менеджмент* / А.Ф. Мельник, Г.Л. Монастирський, О.П. Дудкіна. – К. : Знання, 2006. – 420 с.
19. *Регіональне управління: інноваційний підхід* / М. П. Бутко, О. О. Зеленська, С. М. Зеленський [та ін.]. - К. : Знання України, 2006. - 559 с.
20. *Регіонально-адміністративний менеджмент* / В. Г. Воронкова, С. Л. Катаєв, І. В. Алексеєнко [та ін.]. - Запоріжжя : ЗДІА, 2009. - 478 с.
21. *Стан та перспективи розвитку регіонів України в умовах соціалізації економіки* / Т.О. Савостенко, Н.М. Деєва, І.Е. Польська [та ін.]. - Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2006. - 130 с.
22. *Теоретико-методологічні основи управління розвитком регіону : монографія* / Н. С. Миколайчук, А. Г. Ахламов, М. М. Миколайчук [та ін.]. - Херсон : Стар, 2007. - 273 с.
23. *Управління регіональним розвитком* / С. М. Серьогін, Т. О. Савостенко, І. Е. Польська [та ін.]. - Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2010. - 167 с.
24. *Управління регіоном* / А. О. Єпіфанов, М. В. Мінченко, Б. А. Дадашев [та ін.]. - Суми : УАБС НБУ, 2008. - 361 с.
25. Шаров Ю. П. *Муніципальний менеджмент* / Ю.П. Шарова. – Донецьк : ДРІДУ НАДУ, 2009. – 404 с.

Допоміжна

1. Водний Кодекс України: за станом на 6 червня 1995 р., № 213/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. - № 24. - Ст. 189.
2. Земельний Кодекс України: за станом на 25 жовтня 2001 р., № 2768-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. - № 3-4. - Ст. 27.
3. Кодекс України «Про надра»: за станом на 27 липня 1994 р., № 132/94-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. - № 36. - Ст. 340.
4. Лісовий Кодекс України: за станом на 21 січня 1994 р., № 2768-III // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. - № 17. - Ст. 99.
5. Податковий Кодекс України: за станом на 2 грудня 2010 р., № 2755-VI// Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – № 13-14, №15-16, №17. – Ст. 112.
6. Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 12 березня 1981 р., N 1654-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1654-10>. - Загл. с екрану.
7. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16 квітня 2009 р., №2625-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2009. - № 38. - Ст. 534.
8. Про відходи: Закон України від 5 березня 1998 р., № 187/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. - № 36-37. - Ст. 242.

9. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 р., №1602-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. - № 25. - Ст. 195.
10. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 р., № 963-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. - № 39. - Ст. 350.
11. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 р., №1621-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. - № 25. - Ст. 352.
12. Про екологічний аудит: Закон України від 24 червня 2004 р., № 1862-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. - № 45. - Ст. 500.
13. Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства: Закон України від 26 грудня 2002 р., № 380-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. - № 10-11. - Ст. 172.
14. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року: Закон України від 21 квітня 2011 р., № 3268-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2011. - № 44. - Ст. 457.
15. Про курорти: Закон України від 5 жовтня 2000 р., № 2026-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. - № 50. - Ст. 435.
16. Про металобрухт: Закон України від 5 травня 1999 р., № 619-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. - № 25. - Ст. 212.
17. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22 лютого 2000 р., № 1478-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. - № 18. - Ст. 132.
18. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001 р., № 2245-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. - № 15. - Ст. 73.
19. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р., № 2625-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. - № 48. - Ст. 254.
20. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 р., № 2818-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2010. - № 26. - Ст. 218.
21. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 р., № 2707-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. - № 50. - Ст. 678.
22. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 р., № 962-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. - № 39. - Ст. 349.
23. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р., № 1264-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. - № 41. - Ст. 546.
24. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10 січня 2002 р., № 187/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. - № 16. - Ст. 112.

25. Про адміністративно-територіальний устрій України: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/www/?p=1881> - Загл. с екрану.
26. Про Консультативну раду з питань місцевого самоврядування: Розпорядження голови Верховної ради України від 27 березня 2009 р., № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=246/09-%D0%C3> - Загл. с екрану.
27. Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 роки «Шляхом Європейської інтеграції». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspishnaukraina.com.ua/uk/nsa/151.html> - Загл. с екрану.
28. Стратегія розвитку України у період до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspishnaukraina.com.ua/nsa/150.html109> - Загл. с екрану.
29. Концепція економічного розвитку України на 2008 – 2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.feg.org.ua/docs/ua_economics_ua.pdf - Загл. с екрану.
30. Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29.07.2002, № 224. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.322.0> - Загл. с екрану.
31. Порядок здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р., № 235 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=235-2010-%EF> - Загл. с екрану.
32. Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 р., № 476. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ovu.com.ua/articles/1279-pro-zaprovadzhennya-otsinkimizhregionalnoyi-ta-vn> - Загл. с екрану.
33. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2006 року, № [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006%EF> - Загл. с екрану.
34. Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003 – 2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 634 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=634-2003-%EF> - Загл. с екрану.

35. Про концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25.09.2001 року, №341/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://Zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.nreg=341%2F2001> - Загл. с екрану.
36. Про утворення Національної ради із сталого розвитку України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р., № 997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ovu.com.ua/articles/3500-pro-utvorennya-natsionalnoyi-radi-iz-stalogo-rozvi> - Загл. с екрану.
37. Базилевич В.Д. Державні фінанси : навч. посіб. / В.Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. - К. : Атіка, 2002. - 368 с.
38. Бліщук К. М. Державні та місцеві фінанси. Бюджетний процес : навч. посіб. / К. М. Бліщук, Л. Р. Михайлишин. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. - 175 с.
39. Василик О. Д. Державні фінанси України : підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / О. Д. Василик, К.В. Павлюк. - К. : Центр навч. л-ри, 2003. - 606 с.
40. Визгалов Д.В. Маркетинг города / Д.В. Визгалов — М. : Фонд «Институт экономики города», 2008. — 110 с.
41. Гаєвський Б.А. Політичне управління / Б.А. Гаєвський, В.А. Ребкало, М.В. Туленков. – К. : Вид-во УАДУ, 2001 – 160 с.
42. Гандрабура Е. Высокая мода для городов / Е. Гандрабура // Городской альманах 2009. № 2. – С.15-25.
43. Голіков А. П. Регіональна економіка та природокористування / Голіков А. П. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 351 с.
44. Державне регулювання економіки / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко [та ін.]. – К.: КНЕУ, 2005. – 440 с.
45. Державне управління / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, [та ін.]. – К. : Знання, 2004. – 342 с.
46. Державне управління і менеджмент: Навч. посіб. у таблицях і схемах / Г.С. Одинцова, Г.І. Мостовий, О. Ю. Амосов [та ін.]. – Х. : ХРІДУ, УАДУ, 2002. – 492 с.
47. Диагностика развития регионов : структура, границы, методы / В. Н. Василенко, П. В. Гудзь, О. А. Кратт [и др.]. - Донецк : Юго-Восток, 2009. - 285 с.
48. Єпіфанов А. О. Бюджет України : монографія : у 2 кн. / А. О. Єпіфанов, І. І. Д'яконова, І. В. Сало. - Суми : УАБС НБУ, 2010. – Т.1-2.
49. Жук М. В. Регіональна економіка / М. В. Жук. - К. : Академія, 2008. - 415 с.
50. Ключниченко Є.Є. Управління містом / Є.Є. Ключниченко. - К. : КНУБА, 2003. - 259 с.
51. Панкрухин А. Маркетинг территорий / А. Панкрухин — СПб. : Питер, 2006. – 289с.
52. Развитие производственной сферы региона : теоретические и практические аспекты государственного регулирования / Н. Г.

Чумаченко, Л. Г. Червова, Л. М. Кузьменко [и др.]. - Донецк : Ин-т економіки пром-сти, 2007. - 367 с.

53. Шиян Н.І. Державне регулювання економіки / Н. І. Шиян – Х. : ТОВ «Вид-во «Формат Плюс»», 2008. – 384 с.

Інформаційні ресурси

1. Асоціація міст України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://auc.org.ua> - Загл. с екрану.
2. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/> - Загл. с екрану.
3. Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vassr.org> - Загл. с екрану.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Загл. с екрану.
5. Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://municipal.gov.ua> - Загл. с екрану.
6. Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://komsamovr.rada.gov.ua/komdbud/control/uk/index> - Загл. с екрану.
7. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minregion.gov.ua/> - Загл. с екрану.
8. Українська асоціація районних та обласних рад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaor.org.ua/> - Загл. с екрану.
9. Управління по зв'язках з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://depsam.rada.gov.ua/depsam/control/uk/index> - Загл. с екрану.

